

# La quotidianitat lingüística

PERE ORTÍS

**E**stem molt atents a la sociolingüística. I amb raó. Però també hi ha una raó forta perquè prestem atenció a la quotidianitat lingüística. Vull dir que ens fixem en allò que diem a taula, a la feina, al joc, als amics per veure si utilitzem infiltracions del castellà, que ha tingut un influx deleteri sobre la nostra llengua, germana seva, la qual ha tractat de desfigurar per fer-li una fesomia exactament igual que la seva. I que, en bona veritat, són infiltracions tot sovint difícils de detectar.

En primer lloc hauríem de suprimir els dos barbarismes que més embruten la parla i que diem com un respirar: «vale» i «algo». Els diu tothom —no sé si els diuen a València, a Mallorca, a la Catalunya Nord; tant de bo que no—. El primer cal substituir-lo per **entesos**, **d'acord**, i el segon per **alguna cosa** o per **res**, segons s'escaigui. No podem acomodar-nos a conservar aquests dos paràsits, com si no fossin uns estranys corruptors; cal esmerçar-hi un esforç, com cal esmerçar-lo en tot aspecte defectuós de la llengua.

El castellà fa reflexius verbs que no els hi fa el català, però hem assumit la manera de fer-los el castellà. N'hi ha uns quants; ara volia remarcar **desper-tar-se**, que el castellà fa transitiu i el català reflexiu, com en aquest cas: no 'Catalunya, desperta', «Cataluña despierta»), sinó que fa: Catalunya, **des-perta't**. *Desperta (adona't)* ho diem quan advertim algú que s'adoni d'un perill, d'una amenaça que té a sobre.

Un vici que clava massa deix de castellà al català quotidià és el tractament de tercera persona, a l'estil castellà: «Recordi» (en les carretes), «Espero que els agradin», «Que

tinguin una bona nit», quan en català castís s'hauria de dir: **Recordeu**; i si és d'un tema concret, que hom ara no menciona: **Recordeu-vos-en**. Espero que **us** agradin. Que **passeeu** una bona nit. **Vosaltres** és més castissament català, i més honorable, que no «vostès». Però, ves, el tan bonic i polític: **Passi-ho bé**. L'ús exacte, en cada cas, el dona l'hàbit sagrat de la bona llengua, que és herència dels bons temps, i dels bons avis.

*Ara són les deu*. Està ben dit, però aquest «ara» hi sobraria, que és romanent d'aquell castellà: «son, ahora, las nueve». Sense l'«ara» ho hem dit sempre, i és preciós: **Són les dues / Són dos quarts de nou / És migdia / En falten tres per a les nou**.

\**No se «n'adona» que el rifen*; el verb és reflexiu, però no porta el pronom 'en' incorporat. El pronom tan sols cal utilitzar-lo quan substitueix un nom o un tema, que hom ara no menciona, perquè 'que el rifen', ja és mencionat, el tenim aquí i no hi cal pronom. Cal girar-ne la dialèctica així: —No **s'adona** que li aixequen la camisa. —No se **n'adona?** —No, no **se n'adona**.

Però el vici més funest, i que emmalalteix greument el català d'avui, és el contrari, la supressió dels adverbis pronominals quan cal dir-los. Una malaltia que potser ja no superarem mai més. Dos exemples, ràpid: Tenim dues poesies... de la primera «d'elles» triarem, «de la primera de ellas»... per *de la primera en triarem*... Pacta amb les dones, però no et fiïs «d'elles»... per *no te'n fiïs*.

La pronunciació com la fa el castellà del grup 'què és això', i simi-

lars, sense fer sinalefa de les dues e-e encontrades, una al final de paraula i l'altra al principi de la següent: «Què-és això?», a mi em fa la impressió de calc del castellà, no hi puc fer més. Sempre havíem pronunciat: **Quèsaixò?**, en el català central, i **Quésaixò?**, a ponent. I mai: «I això què-és?», «¿Y eso qué es?» Ans: **Quès això?**

També és quotidiana, i molt malaltissa, la supressió de la preposició **de** allí on ha d'anar per gramàtica. Exemple: —Que teniu vi ranci? —No, «vi ranci no tenim», però tenim..., i cal dir:—*No, de vi ranci no en tenim, però tenim vi bo*. / M'has donat fruita verda i «necessito madura», per *M'has donat fruita verda i en necessito de madura*. M'ha donat un oportunitat i «em donarà una segona»... per *...i me'n donarà una altra*. No ho diríem: 'una de segona'). Després de l'article indefinit *un, una*, hi va la preposició **de** especificativa: *Una de blanca i una de negra*. / *Un assistent francès i un altre d'alemany*.

*A taula el recapte és bo*, i no «està bo», «está bueno». *Que bo que és aquest pa amb tomata!* En català l'ús exacte dels verbs *ser* i *estar* és qüestió de pràctica, d'haver-hi nascut. Però mai no podem anar a veure com els fa el castellà. Tinguem més tendència, mentre n'aprenem, a utilitzar més el ver **ser** que **estar**.

Jo en una Catalunya sobirana, però amb la seva llengua bruta i feta malbé, no hi crec. La llengua és la reina de la nació, hem dit, i cal que hi regni tan rica com és, polida, neta, elegantment abillada, sense màcula ni ombra d'infiltracions deturpadores. ♦

